

digelse til at anvende det, der spares paa en Konto, paa en anden, forsaavidt saadant maatte gjøres fornødent.

Efter at derpaa Etatsraad Hofman (Bang) havde takket Landhusholdningselskabet's Bestyrelse, fordi den havde besluttet at udsætte Landmandsmødet fra 1881 til 1883, hvad han var overbevist om vilde finde en gunstig Modtagelse i Sverige, hvor man var bange for, at Mødet i Aalborg skulde kollidere med Mødet i Malmö, erklærede

Præsidenten Generalforsamlingen for høvet.

Bog anmeldelse.

N. P. J. Buus: Kalkuloernes Behandling Sommer og Vinter, udarbejdet efter Opfordring af det kgl. danske Landhusholdningselskab. 1875. 174 Sider.

B. Prosch: Anvisning til Landhestens Behandling, for de mindre Landbrugere. 1880. 62 Sider.

Det har længe været et stærkt følt Savn i vor landøkonomiske Literatur, at den ikke besad letfattelige Smaa skrifter om alle de vigtigste Grene af Landbruget, og indtil ovennævnte Bøger udkom, savnede vi saa godt som fuldstændig saadanne for Husdyrbrugets Vedkommende, i det mindste havde ingen samlede Fremstillinger herom faaet almindelig Udbredelse, naar undtages Afsnittet om Husdyrholdet i Locoppidans Agerdykningslære. Og dette Savn var saa meget mere føleligt, som de Lærebøger, vi have paa dette Omraade, ikke egne sig til at blive almindelig Læsning. I Udlandet derimod, t. Ex. i Frankrig og England, har man alt for lang Tid siden haat saadanne Smaa skrifter, og i Tyskland har et Boghandlerfirma i de senere Aar begyndt at udgive en Række mere eller mindre po-

pulære Landbrugsstrifter under Navn af „Lhaer-Bibliotheket“. Den almindelige Landbruger kan i Regelen ikke drage nogen fuld Nytte af de større mere videnskabelige Lærebøger; dels mangler han Forudsætningerne for at forstaa disse, dels ere de for udførlige og vidtløftige, og i Regelen ligge de tillige om end ofte dog kun tilshneladende for langt fra hans praktiske Gjerning og dens nærmeste Krav. Og dog har ogsaa den mindre Landbruger tit en stærk Trang til at samle Kundskab ved Læsning, og hvor denne Trang ikke endnu er stærkere vakt, er den i Regelen let at fremkalde, naar der blot kan bydes ham passende Skrifter. Men findes der ikke andet end hine Lærebøger, saa er den mindre Mand ogsaa næsten stænget ude fra den landøkonomiske Oplysning og Tidens ledende Tanker paa Agerbrugets Omraade, og dette er Landets Agerbrug i sin Helhed kun lidet tjent med. Ganske vist kan en dygtig ledet landøkonomisk Presse, hvis Pligt det er, og i hvis velforstaaede Interesse det ligger at bearbejde og tilgængeliggjøre Tidens Erfaringer, de videnskabelige saa vel som rent praktiske, bøde noget paa dette Savn. Det maa imidlertid vel fastholdes, at Opgaven for det landøkonomiske Oplysningsarbejde er ikke alene at gjøre de mere Oplyste bekendte med det nye, der fremkommer, men at det er en af Tidens Hovedopgaver i det Hele paa dette Omraade at bringe Kundskab og Oplysning ud til dem, der hidtil ikke have fulgt med; Maalet er, med saa Ord sagt, at løfte det middelmådige og flette op i Højde med det fortrinlige. Og overfor denne Opgave rækker den periodiske Presse ikke til, især af den Grund, at den særlig skrives for og læses af den mere fremstredne Landmand. Og der er desværre efterhaanden fremkommet en saa stor Afstand, hvad landøkonomisk Oplysning og Kravet til Læsning angaaer, mellem dem „der følge med“, hvad enten det nu er virkeligt eller indbildt, og dem „der ikke følge med“, at et og samme Ugeblad eller Tidsskrift næppe vil være i Stand til at tilfredsstille begge disse to Klasser af Læsere. Og saalænge der derfor ikke er nogen,

der i Pressen tør gjøre det Bøvestykke at optage til fornøjet Bearbejdning alt det elementære og saakaldte „velbekjendte“, og saalænge vi heller ikke have letfattelige Smaaafskrifter om de forskjellige Landbrugsgrene, saalænge savne i Virkeligheden de fleste af Landets Agerbrugere en passende og frugtbar landøkonomisk Læsning. Dette er langt fra sagt som en Bebrejdelse mod vor landøkonomiske Presse, thi Opgaven er saa vanskelig, og uden at den særlige Begavelse er tilstede, vel tillige saa utafnemlig, at der er skjellig Grund til at holde sig tilbage.

Af Landbrugets forskjellige Grene er Husdyrbruget det, som har lidt og lider mest under dette Savn. Hele det Fremstrids- og Oplysningsarbejde nemlig, som er foregaaet i Løbet af de sidste to Menneftaalder, og den Sum af Erfaring, som er samlet herved, er saa godt som ubelukkende kommen selve Jordens Dyrkning til Gode. Det begyndte med Svingsplovens Indførelse og passerede gennem Mærgling, Brak etc. for foreløbig at standse ved Dræning og Indførelsen af forbedrede Redstaber. Og der er efterhaanden herved tilvejebragt en erfaringsmæssig Færdighed i det mindste, som er bleven ret almindelig og i det Hele har stillet selve Jordens Behandling heri Landet paa et temmelig højt Standpunkt. Men disse Fremstridt, hvorom som sagt de sidste to Menneftaalderes Arbejde har været samlet, ere kun indirekte, og ikke altid engang det, somne Husdyrbruget til Nytte. Læren om Racernes og Plejens Betydning, om den rette Ledelse af Avlen og Plejen for bestemte Djiemed o. s. v. — alt dette er som nyt for den store Flerhed den Dag i Dag, og dog er det allerede en Tid siden, at man i de mere fremstredne Kredse fik Øjet op for, at et rationelt Agerbrug egentlig kun er mulig ved Siden af et rationelt Husdyrbrug.

Fra hvad Side man end seer det, er det derfor et i høj Grad fortjenstfuldt Arbejde at søge at afhjælpe Savnet af Almen-Oplysning paa Husdyrbrugets Omraade, og saafremt Opgaven løses paa en heldig Maade, er der derved hødet et

saare værdifuldt Bidrag til Løsning af et af Tidens brændende Spørgsmaal, en kraftig og fylldig Udvikling af vort Husdyrbrug.

Til de Skrifter, som have sat sig et saadant Formaal, maa man imidlertid stille den Fordring, at der ved dem bestemt tages Sigte paa det store Antal af Agerbrugere, som ikke have kunnet skaffe sig en fyldigere Oplysning ad de sædvanlige Veje. Og dertil kræves, dels at Bogen skal være skreven i et jævnt og letfatteligt Sprog, og dels at den skal kunne give en fuldt paalidelig Vejledning og Afgang til selvstændig Indsigt paa et betydeligt Kundskabsomraade. Dette sidste ville vi lægge stærkest Vægt paa, skjøndt Fordringen til Sproget selvfølgelig ogsaa er meget væsentlig. Men formentlig er det kun derved, at saadanne Smaa skrifter kunne opnaa at blive virkelig Folkelæsning i god Forstand, og hvori de tillige skulle være forskjellige fra mange af de saakaldte populære Skrifter, der melde sig som en Popularisering af videnstabelige Resultater, men som i Regelen ere ganske ubrugelige for „Populationen“. Vor Bondestand tænker, taler og vil tiltales paa en anden Maade end den, der er almindelig i Videnskabens Verden; saaledes er det nu en Gang, og unyttigt er det derfor at tvistes om, hvilken af disse Maader der er at foretrække, naar vi staa overfor en „Samfundsopgave“ som den: at faa det mindre Agerbrug og Husdyrbrug hævet op i Højde med det fortrinlige, thi faa gjælder det om at tiltale den mindre Mand saaledes, at man bliver forstaaet.

Vi tro, at de to foreliggende Skrifter maa sees i Lyset af de Betragtninger, vi her i Korthed have fremsat, for at man kan faa en rigtig Opfattelse af deres Betydning. Og efter vor Mening er det ogsaa det mest rosende, der kan siges om dem, at deres Forfattere have paataget sig den her anthydede Opgave, og, hvad vi efter bedste Skjøn bør tilføje, have formaaet at løse den paa en meget tilfredsstillende Maade. At Inspektør Buus havde gode Betingelser herfor, det har

man alt længere forud havt Beviser paa. Men hvormeget vi end have ønsket, at ogsaa dette Oplysningsværk kunde direkte nyde Gavn af en Lærer som Prof. Prosch, saa have vi dog, det være os tilgivet, hidtil tvivlet om, at denne Forfattervirksomhed vilde ligge ret for ham. Det har derfor været os saavel en Overraskelse som en Glæde at læse hans Bog.

Det er letforstaaeligt, at disse to Skrifter, skjøndt fælles i Maal, ere temmelig forskjellige med Hensyn til den Maade, hvorpaa Stoffet behandles. En Sammenligning i saa Henseende lader sig derfor næppe anstille og vilde ogsaa være ganske overflødig. Vi skulle ogsaa kun indstrænke os til ganske kort at antyde de to Bøgers Karakter og forøvrigt kun sige: tag og læs. For Buus's Bog er dette sidste endog strengt taget temmelig overflødigt, da den jo har oplevet et andet Oplag og saaledes forlængst er almindelig bekjendt. At vi alligevel have taget hans Bog med ved nærværende Anmeldelse, skyldes dels, at vi gjerne vilde indhente en Forsømmelse og afbetale en gammel Gjæld, idet den ikke før har været anmeldt i Tidsskriftet, men dels ogsaa, som alt antydet, at de to Bøger have et fælles Maal.

Inspektør Buus stiller sig i sin Bog saa godt som udelukkende paa den praktiske Landmands Standpunkt og behandler de forskjellige Forhold i Overensstemmelse hermed. Han anstaffer Besætningen, klassificerer og indbinder den om Efteraaret samt lægger en Plan for dens Fodring og Behandling. Og idet han derefter i det enkelte og udførlig behandler alle de forekommende Forhold ved Besætningens Drift, dens Tillæg, Røgt og Pleje, saa fører han Læseren omkring overalt, i Stalden om Vinteren og paa Græsmarken om Sommeren, og man har Følelsen af, at det er en sikker Vejleder, man har faaet med sig. Det kan maasse være lidt vanskeligt nu og da igjen at finde og erindre en eller anden af de mange Anvisninger, man har modtaget, og den helt læge Læser vil maasse bruge lidt længere Tid end strengt taget

var nødvendigt til at sammenknytte og overstue de meddelte Enkeltheder, men overalt vil han dog blive saa optagen af Fremstillingen, at den vil præge sig hos ham og, hvad der ikke er af mindst Betydning, give ham Anledning til at anstille Sammenligninger mellem sin egen Bedrift og det, han har modtaget.

I Prof. Prosch's Bog møder man Videnskabens afklarede Bæresætninger fremsatte med sikker Beherstelse af Stof og Form. Og dog er den lille Bogs Indhold saa omfattende, at Forfatterens Haandbog i Hestens Pleje for største Delen indesluttet i den, medens Sproget er klart, træffende og meget letfatteligt. Det karakteristiske er det, at skjøndt en betydelig Del af Bogen er optagen af „Fødemidlerne“, saa møder man ingen af de især i tykke Skrifter saa almindelige Fremstillinger af Næringsindholdet eller de ofte resultatløse Overvejelser over, hvorvidt man skal fodre med et Næringsstofforhold af f. Ex. 1 : 4,5 eller 1 : 5 o. s. v. Hvis man vilde søge noget tilsvarende til Forfatterens Maade at omtale Fødemidlerne paa, saa vilde man nærmest finde det i de engelske Smaa skrifter af lignende Art. Det er simple praktiske Erfaringer, som enhver tænksom Mand vil være i Stand til at indsamle og bekræfte i sin egen Praxis, men som, idet de her fremsættes i Sammenhæng af en Autoritet som Fors., og ved at de gjensidig belyse og udfylde hinanden, saa et Præg af Sikkerhed og en overbevisende Kraft, som nødvendig maa blive en god Vejledning gennem alle de Føddomme, som ellers hufere saa slemt paa hele Hesteavlens Omraade; thi ligesom dette gjælder for Afsnittet om Fødemidlerne, saa gjælder det ogsaa for den øvrige Del af Bogen, der omhandler Vandet, Luften, Stalden, Hud- og Hovplejen, Indøvelse og Dressur samt Avl og Opdræt. Vi skulle til Slutning anføre to Sætninger af Bogen, dels fordi vi vilde ønske, at enhver Hesteopdrætter vilde skrive dem paa sin Stalddør og handle derefter, og dels fordi, hvis vi skulde udpege de Afsnit af Bogen, som have tiltalt os mest, de to Sætninger

høre hertil: „Uden godt Foder og rent Vand ingen kraftig og udholdende Hest; men endnu langt vigtigere end Foder og Vand er dog den friske Luft“ — og — „lige indtil den unge Hest tages i Arbejde, bør den have Lejlighed til fri og uhindret Bevægelse; det er en aldeles nødvendig Betingelse for at faa et sundt, kraftigt og udholdende Tillæg.“ Gid Bogen maa faa Held til at medvirke til en grundig Forandring netop i disse to paaapegede Retninger, og den værste Hemske for en Fremblomstring af vor Hesteavl vil derved være ryddet af Vejen!

—e—.
